

LITERKA

ÚNOR 2015

Vážení čtenáři Literky,

také jste měli v dětství sny, představy, čím se jednou stanete? Než jsem nastoupila do první třídy, těšila jsem se, až budu konečně umět číst. Naučila jsem se to rychle a od té doby jsem platila za knižního „zašíváče“. Tento nešvar podporoval i můj dědeček, který se vedle svého zaměstnání věnoval vedení místní lidové knihovny. Jak už to na vesnici bývá, knihovna byla otevřena jedno až dvě odpoledne v týdnu, jinak nám sloužila jako sušárna diviznových květů a mátových lístků, „vývalovna“ a následně sušárna nudlí, stáčírna medu, občasná tělocvična a hlavně — moje osobní „zašívárna“. Když jsem byla malá, chodila jsem jen podél regálů a prohlížela si hřbety knih. Později jsem knihy vytahovala, listovala v nich. A další prázdniny už jsem je hltala. Děda se spiklenecky usmíval, věděl, kde mě mají večer hledat. Když jsme jezdili pracovat na zahradu, „zašila“ jsem se do koruny nejzapadlejšího stromu a za odpoledne přelouskala knížku. Moje dětské přání tedy bylo jasné, toužila jsem se stát spisovatelkou. Snad jsem chtěla umět napsat příběhy, které jsem sama četla, snad jsem chtěla dát život představám, postavám, které se tehdy míhaly v mé fantazii. To už si nepamatuji. Víím ale, že jsem v těchto tužbách nebyla jediná. A soudíc podle zájmu o semináře tvůrčího psaní a množství příspěvků do literárních soutěží, o nichž bude v únorovém čísle Literky řeč především, bych v tomto přání nebyla ojedinelá ani dnes.

Dodatek na závěr: Spisovatelkou jsem se nestala, ale knižním „zašíváčem“ jsem zůstala. Naposledy jsem se „zašila“ při návštěvě vědeckého parku v Brně. Objevila jsem zapadlý kout, kde návštěvníci mohli nechat lístky se svými vzkazy, ale i přáními, sny, touhami. Nevěřili byste, kolik dětských návštěvníků by se chtělo stát spisovatelem. Četlo se to dobře.

*Příjemné únorové čtení i Vám přeje
Petra Pichlová*

Verše měsíce
února

Zbyněk Fišer: Záletí (úryvek)

Uprostřed žita pšenice
Uprostřed rána žito
Uprostřed copů vánice
Do očí vmete z vlny vlčí líto

Na holém vrchu jeřábek
Na jeřabině ptáče
Makůvčí seté do řádek
Líbá tmu a tma doma sama pláče

NEJBLIŽŠÍ AKCE PAMÁTNÍKU PÍSEMNICTVÍ NA MORAVĚ

18. února, 17 hodin, vernisáž výstavy Mistrovské drobnosti

Nahlédnutí do sbírek Muzea Brněnska, zaměřené na výtvarné skvosty 18. a 19. století. Grafika, kresba, akvarely, miniatury a drobné předměty užitého umění, dokládající proměnu dobového vkusu od barokní reprezentativnosti k romantickému sentimentu. (Výstava potrvá do 26. dubna 2015)

TRVAJÍCÍ VÝSTAVY

27. listopadu 2014 — 14. června 2015, Host do domu — Sen o svobodě

Téměř naplněný sen o dokonalém literárním časopise. Připomenutí slavné éry 60. let minulého století a její reflexe na stránkách bezmála legendárního titulu, který vycházel v Brně. Host do domu očima svých tvůrců, příspěvatelů, pamětníků a také čtenářů.

HOSTOVSKÉ SYMPOZIUM

Na profilovou výstavu Host do domu — Sen o svobodě bude Památník lákat své návštěvníky až do poloviny června. Příprava výstavy přinesla řadu poznatků a zajímavostí, které se i přes snahu kurátorů do expozice nevešly. Logickým vyústěním jejich práce se proto stane květnové sympozium, kde dostanou prostor jak pamětníci, tak i literární badatelé. Téma sympozia zní Host do domu — Literát versus redaktor. Uskuteční se 20. května v sále prelatury rajhradského benediktinského kláštera. Zájemci o literární dějiny jsou srdečně zváni.

GENIUS LOCI — PONĚTOVICE

V malé vesničce Ponětovicích se před válkou pravidelně scházela mládež, aby „zde pěstovala ducha pospolitého, veselého, zachovávajíc staré zvyky a kroj při slavnostech, hledíc se vzdělávati čtením knih poučných a zábavných, konáním přednášek a exkursí na různá památná místa“. Znamenalo to nacvičení a sehrání divadelních představení místního Ochotnického divadla.

Za II. světové války nastal pravý rozmach divadel. V té době v ponětovickém Ochotnickém divadle hrál a později i režíroval Stanislav Fišer. V roce 1962 začal působit ve Státním divadle v Brně, kde uvedl řadu světových muzikálů (My Fair Lady, Hello Dolly, West Side Story) a inscenoval hudební komedie (Dáma na kolejích, Šehrezáda).

V roce 1954 Ochotnické divadlo muselo (jako všechny podobné organizace) změnit název na Divadlo osvětové besedy. Hrála se zde představení pro děti i dospělé, včetně loutkových představení. Bylo zde uvedeno mnoho her zvučného jména, mezi nejslavnější patřilo Čapkovo drama Matka a Vrchlického Noc na Karlštejně.

Po roce 1989 kronikář Bohuslav Mrázek na divadlo již jen smutně vzpomíná: „Ano, to všechno bylo, bohužel už není. Zájmová činnost určité části mládeže směřuje ku sportu, někteří nemají zájem o nic, starší generace podřimuje u televizorů, kulisy žerou myši a jeviště se do určité doby v hospodě prohýbalo pod pivními stoly.“

Lenka Vágnerová

HLEDÁME

Na začátku 70. let 20. století se Jan Skácel začal věnovat básnické formě čtyřverší. Později vznikly cykly Chyba broskví a Oříšky pro černého papouška, které vyšly souhrnně ve sbírce Naděje s bukovými křídly (1983). Čtyřverší tvoří také cyklus Na prázdné dlani kamínek, který je součástí básnické sbírky Kdo pije potmě víno (1988). Stranou těchto oficiálních básní stojí Skácelova čtyřverší, která zasílal jako přání k Novému roku svým přátelům. Posílal je nejdříve ve strojopisném provedení na korespondenčních lístcích, později si je nechával tisknout na menší lístky papíru. Byť se některá z novoročních čtyřverší dostala i do výše zmiňovaných Skácelových knih, velká většina zůstává čtenářům neznámá.

Poprvé se nám několik novoročenek dostalo do rukou, když jsme pátrali po materiálech na výstavu Host do domu. Zásluhou Jiřího Jiráska a Jana Černého se nám podařilo nashromáždit jejich téměř kompletní sadu (první z roku 1973, poslední z roku 1989, stranou zůstává kuriózní p. f. z roku 1959 psané na hlavičkovém papíru Československého rozhlasu). Chybí nám pouze novoročenka z roku 1974. Zanedlouho jsme ovšem zjistili, že čtyřverší, byť ze stejného roku, se svým textem mohou lišit, protože Jan Skácel neposílal všem verše stejného znění. Chtěli bychom uchovat pro veřejnost co nejkompletnější sadu těchto novoročních přání. Obracíme se tedy na Vás, čtenáře Literky a milovníky literatury, s velkou prosbou, zda nejste náhodou jejich šťastnými vlastníky. Stačila by nám elektronická podoba (sken, kopie), nemusí se nutně jednat o originály. Děkujeme!

KROCENÍ LITERÁRNÍ MÚZY A SKRYTÁ PAMĚŤ MORAVY

Literární soutěž pro mladé prozaiky s názvem Skrytá paměť Moravy letos slaví své deváté narozeniny. Její první ročník vyhlásil Jihomoravský kraj 17. listopadu 2006. V pozdějších ročnících se vyhlásování nového ročníku přesunulo k jinému důležitému datu české historie, k 28. říjnu. Organizováním soutěže bylo pověřeno Muzeum Brněnska (jeho pobočka Památník písemnictví na Moravě) a Masarykovo muzeum v Hodoníně. Soutěž byla rozdělena do dvou kategorií (mladší, v níž soutěží žáci ve věku od 12 do 15 let a starší, které se mohou účastnit studenti od 16 do 19 let). Historicky prvními porotci byli Vít Slíva, Jarmila Bednaříková, David Kroča, Tomáš Sedláček a Vojen Drlík. Prvními výherci v historii soutěže se stali Anežka Chrudinová v první kategorii a Richard Skolek ve druhé. Slavnostní vyhlášení výsledků prvního ročníku soutěže proběhlo 22. června 2007 v areálu Slovanského hradiště v Mikulčicích. Data a místa vyhlásování nových ročníků a slavnostní oznámení výsledků soutěže zůstávají již devět let téměř neměnné, v roce 2010 se změnilo složení poroty. Novými posuzovateli mladých literárních talentů se stali Radek Malý, Jan Němec, Libuše Nivnická, Věra Linhartová a Vojen Drlík.

Již prvnímu ročníku literární soutěže předcházely dílny tvůrčího psaní s názvem Krocení literární múzy. Vznikly s původním záměrem podnítit zájem o napsání příspěvku do literární soutěže, postupně si však získávaly na oblibě, o čemž svědčí také fakt, že z původních sedmi termínů dnes evidujeme celkem devatenáct dat, v nichž se tvůrčí dílny na území celé Moravy letos konají. V prvních dvou ročnících vedla semináře tajemnice literární soutěže Kateřina Vávrová, v letech 2009–2012 Andrea Procházková, nyní Kristýna Cimalová. Některé z letošních kurzů Krocení literární múzy jsou již zcela zaplněné (Nový Jičín, Vsetín), pro velký zájem musely být vytvořeny nové termíny (Prostějov a Kroměříž). Do některých kurzů je ještě možné se přihlásit (3. února Rajhrad, 4. února Hodonín, 9. února Znojmo, 16. února Jihlava, 18. února Zlín, 19. února Brno, 20. února Olomouc, 24. února Žďár nad Sázavou, 3. března Třebíč a 5. března Šumperk).

Ceny pro vítěze pocházejí z dílny keramičky Ludmily Kovářikové, která žije a tvoří v Ratíškovcích u Hodonína.

3 otázky pro Zbyňka Fišera

Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity vyučujete předmět s názvem Tvůrčí psaní. Znamená to, že vychováváte mladé spisovatele?

Kurzy tvůrčího psaní jsou zaměřeny na rozvíjení textotvorných dovedností pisatelů. V akademickém prostředí se většina takových kurzů soustředí na to, jak pomocí rozmanitých metod a strategií zvládat úskalí tvorby odborného textu. Jejich cílem je rozvoj tvořivého myšlení a jednání, tedy kompetence pisatele. Ačkoli k tomu slouží různá cvičení, která využívají literárních a uměleckých postupů, tzv. akademické psaní není zaměřeno na výchovu spisovatelů. Jednou za dva roky ale vyučuji kurzy tvůrčího psaní, kde se soustředím na tzv. literární psaní — rozvíjíme uměleckou tvořivost studentů. Učil jsem tvůrčí psaní i seniory, vyučuji jej v kurzech arteterapie, aplikuji ho ve výuce budoucích překladatelů. Tvůrčí psaní směřuje k osvojení postupů tvořivého jazykového jednání za pomoci textů; kdo umí užívat úspěšné strategie tvorby textu, porozumí například lépe i textům ostatních lidí, rozumí zákonitostem textové komunikace, umí lépe interpretovat textová poselství. Moje kurzy na vysoké škole mohou studující také nastartovat, jak se to stalo mnoha mým absolventům, kteří mi posílají své knihy.

Metody tvůrčího psaní se dají uplatnit asi především v próze. Jak je na tom poezie?

Využíváte Vy sám znalosti metod tvůrčího psaní ve vlastní literární tvorbě?

Metody tvůrčího psaní se dají uplatnit i v lyrice. Při psaní poezie je samozřejmě důležitý onen soustředěný svitek poznání s intenzivní dávkou emocí. Lyrika je přirozeně kondenzovanější než próza. Ale zkušený básník upravuje i své básně, a aniž by to věděl, možná spontánně používá postupy, které popisují také didaktikové tvůrčího psaní. Já sám využívám při psaní zvláště poznatky o kompozici díla — jako je nutno naplánovat rozsáhlou prózu, obdobně je třeba vyvážit kompozici básnické knihy. Nemám na mysli sbírku, kdy autor sesbírá to nejlyričtější ze svého uplynulého roku, ale psaní promyšlené, ucelené knihy básní. Pokusil jsem se o to ve své poslední sbírce *Někde za Truchlovem*. Jsem ovšem přesvědčen, že pro spisovatele je nejdůležitějším lektorem tvůrčího psaní právě zkušený nakladatelský redaktor, který umí číst, naslouchat a vcítit se do autorova sdělení a v jeho službách pak spolu text důsledně vybrušují. Měl jsem to veliké štěstí, že jsem v Druhém městě takového potkal: Miloš Voráč. Jeho pokorný přístup k jazyku a textu začíná úctou k tečce. Jako básník jsem mu za to věčný, jako lektor tvůrčího psaní dvojnásob.

Zbyněk Fišer (* 1959) přednáší na FF MU v Brně. Jeho nejvlastnějším oborem je tvůrčí psaní, o němž napsal řadu odborných textů. Je autorem dvou oficiálně vydaných básnických sbírek: *Lesbický sen* (Atlantis, 1993) a *Někde za Truchlovem* (Druhé město, 2014).

NEZVALOVA TŘEBÍČ 2015

Myšlenka na vzkríšení festivalu poezie, spjatého se jménem Vítězslava Nezvala, zrála dlouho, celých pětadvacet let. Tolik času uběhlo od roku 1990, kdy se měli setkat v Nezvalově studentském městě přední autoři se svými posluchači, jak tomu bývalo každých pět let předtím, již od roku 1960. Festival, jehož hlavním organizátorem je Městská knihovna v Třebíči, se vrací po třiceti letech pochopitelně ve zcela nové podobě. Ale se stejným záměrem, totiž oslovit a přivést k současné poezii a tvorbě co nejvíce mladých lidí. Živá a oživlá poezie se objeví na řadě míst v Třebíči, například verše z internetových stránek prostřednictvím gerilového útoku (guerilla poetring) obsadí část městského

prostoru. V těchto dnech vrcholí literární festivalová soutěž, rozdělená pro autory do 20 a nad 20 let, bohaté festivalové dění od 20. března do 4. dubna připomene nejen 115. výročí básníkovy narození, ale také 130. jubileum třebíčské knihovny. V její výstavní síni osloví své nové návštěvníky inovovaná výstava Vítězslav Nezval, připravená v roce 2013 Památníkem písemnictví na Moravě, který se přidal ke spoluorganizátorům festivalu.

(drk)

LITERÁRNÍ FESTIVAL
20. BŘEZNA - 4. DUBNA

MISTROVSKÉ DROBNOSTI

Muzeum Brněnska nabízí výstavou Mistrovské drobnosti nahlédnutí do svých sbírek výtvarného umění 18. a 19. století. Projdeme stylovými proměnami od neoklasicismu konce 18. století, přes empír a romantismus až po biedermeier a historické slohy 2. poloviny 19. století. Komorní expozice je zaměřena hlavně na grafiku, kresbu a na žánr portrétu a krajinářských či městských vedut, což odpovídá vkusu nově nastupující měšťanské společnosti. Podobizna byla v tomto období hlavně prostředkem uchování podoby blízké osoby, o čemž až dojemným způsobem vypovídají akvarelové portrétní miniatury. Jsou vystaveny spolu s předměty uměleckého řemesla, které dotvářely šlechtickou i měšťanskou domácnost. Doba 19. století byla také ve znamení osvěty a poznání v nejrůznějších oblastech — přírody, historických památek a cizích zemí. Jen málokdo se však mohl vydat na objevitelské výpravy. Pro ostatní tu byly oblíbené cykly grafických listů, které všechny tyto pozoruhodnosti co nejvěrněji zachycovaly. Jejich ukázky jsou také součástí expozice. Grafické techniky se hojně uplatňovaly i v knižní ilustraci — návštěvníky výstavy o tom přesvědčí knihy vybrané z fondu Památníku písemnictví. Výstava Mistrovské drobnosti pootevřívá dveře kultivovaného světa dam, kavalírů a ctihodného měšťanstva, ve kterém se snoubila každodennost s estetickým prožitkem.

Hana Fadingerová

STŘÍPKY... STATISTICKÉ

V roce 2014 navštívilo Památník písemnictví na Moravě 14 919 návštěvníků.

Speciálních doprovodných programů k výstavám se zúčastnilo 1 976 osob, z toho 93 skupin dětí a mládeže.

Pro veřejnost byl loni Památník otevřen 312 dní.

Klášteř má 2 495 m² plochy přístupné veřejnosti, z toho 1 240 m² představuje plocha výstavní.

Pracuje zde 13 zaměstnanců, z toho 4 odborní pracovníci.

Za rok 2014 přibýlo do knihovny Muzea Brněnska 899 knih, bylo učiněno 116 výpůjček.

Dobrovolníci u nás odpracovali 320 hodin.

Prostory benediktinského kláštera v Rajhradě jsou rekonstruovány pro Památník písemnictví na Moravě (Muzeum Brněnska) s pomocí finančních prostředků Jihomoravského kraje, Norských fondů a Regionálního operačního programu Jihovýchod.

PAMÁTNÍK
PÍSEMNICTVÍ
NA MORAVĚ

Literka, Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136
Odpovědný redaktor: Libor Kalina
Redaktor: Petra Pichlová
Vychází jedenáctkrát ročně, číslo 2, ročník 9, 31. 1. 2015
MK ČR E 21218
www.muzeumbrnenska.cz
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257